Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Viite: Hallintovaliokunnan pyyntö; kirjallinen asiantuntijalausunto HE 15/2025 vp.

Keskusrikospoliisin lausunto

1 Asian tausta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisilta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimivaltuuksien rajattua laajentamista. Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin lisättäisiin ihmiskaupparikokset rajavalvonnan, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamisen yhteydessä ilman liityntää laittoman maahantulon järjestämisrikoksiin. Lisäksi ehdotetaan, että Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin lisättäisiin rajavalvonnan, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamisen yhteydessä rahanpesurikos silloin, kun epäillyn rikoksen esirikos on Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluva rikos tai kätkemisrikoksen esirikos eli varkaus-, kavallus-, ryöstö-, kiristys-, petos-, kiskonta- tai maksuvälinepetosrikos.

Televalvonnan, muun peitellyn tiedonhankinnan kuin peitellyn tiedonhankinnan tietoverkossa ja henkilön teknisen seurannan toimivaltuuksia rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi ehdotetaan laajennettaviksi kaikkiin sellaisiin Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin, joiden enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, lukuun ottamatta tiettyjä esityksessä mainittuja poikkeuksia. Lisäksi Rajavartiolaitokselle ehdotetaan yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toimivaltuuksia sekä oikeutta toteuttaa ohjattua tietolähdetoimintaa.

2 Asiantuntijalausunto

Keskusrikospoliisi kannattaa lähtökohtaisesti hallituksen esityksessä esitettyjä muutoksia. Rikostorjunnan toimintaympäristön muutokset, kuten uudet rikosilmiöt, rikollisuuden kansainvälistyminen ja entistä laajemmat rikoskokonaisuudet ovat rikostorjunnan haasteita, joihin toimivaltaisten viranomaisten on pystyttävä vastaamaan. Keskusrikospoliisi pitää sen vuoksi lausuttavana olevan hallituksen esityksen taustaa ja tavoitteita tärkeinä.

Lausuttavana olevassa asiassa Keskusrikospoliisi korostaa erityisesti Rajavartiolaitoksen ilmoitusvelvollisuutta poliisille rikoksen estämiseen ja selvittämiseen liittyvän toiminnan

aloittamisesta sekä siihen liittyvien salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käyttämisestä, josta säädetään voimassa olevassa rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 7 §:ssä. Lisäksi mainitun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu poliisin oikeus ottaa oma-aloitteisesti rikostorjuntatehtävä suoritettavakseen on tarpeellista säilyä kaikissa tilanteissa (ns. poliisin otto-oikeus).

Keskusrikospoliisin 10.12.2024 antamassa lausunnossa (POL-2024-159253) virasto toi esille Rajavartiolaitokselle ehdotettaviin rahanpesurikoksiin ja rahanpesurikkomuksen toimivaltuuksiin liittyen, että Rajavartiolaitokselle ei tule muodostua toimivaltaa tutkia kätkemisrikoksen esirikoksia. Lisäksi Keskusrikospoliisi esitti, että Rajavartiolaitoksen tulee varmistua siitä, että poliisilla ei ole kyseiseen kätkemisrikosepäilyyn liittyvään esirikokseen käynnissä olevaa esitutkintaa tai tiedonhankintaa. Hallituksen esityksen säännöskohtaisiin perusteluihin on nyt lisätty Keskusrikospoliisin esille tuomat seikat ja perusteluja on laajennettu muun muassa viittauksella poliisin otto-oikeuteen ja tutkintajärjestelyistä sopimiseen esimerkiksi PTR-yhteistyön mukaisesti. Keskusrikospoliisi pitää kannatettavana esityksen säännöskohtaisia perusteluja näiltä osin.

Keskusrikospoliisi korostaa kuitenkin, että Suomessa poliisi on sisäisen turvallisuuden ja rikostorjunnan yleisviranomainen. Sen vuoksi poliisilla tulee tilannekuvan ylläpitämiseksi ja operaatioiden turvallisuuden takaamiseksi olla riittävät tiedot Suomen maaperällä käynnissä olevista rikostorjunta- ja esitutkintakokonaisuuksista sekä niissä käytettävistä keinoista. Tästä johtuen esitysluonnoksen perusteluihin kirjatulla tavalla Rajavartiolaitoksen toimivaltaan ehdotettavien rahanpesurikos- tai rahanpesurikkomusepäilyjen tulee liittyä Rajavartiolaitoksen valvontatoimintaan ja sen rikostorjuntatehtäviin. Kun ehdotuksen mukaisesti Rajavartiolaitoksen toimivaltuudet tutkittavana olevien rikosten osalta laajenevat, korostuu tutkintajärjestelyistä ja tutkinnan yhteistyöstä sopimiseen liittyvät seikat. Tämä edellyttää määriteltyä ja selkeää prosessia ilmoitusvelvollisuuden ja tutkintajärjestelyistä sopimisen osalta. Prosessin tulisi riittävällä tavalla mahdollistaa laajempien tarpeiden tunnistaminen ja esimerkiksi tutkintojen siirtäminen poliisille silloin, kun tutkinta on tarkoituksenmukaisinta tehdä poliisissa.

Edellä mainitut seikat ovat tärkeitä myös salaisten pakko- ja tiedonhankintakeinojen osalta, sillä ehdotetun mukaan Rajavartiolaitoksen toimivaltuudet myös näiden osalta tulevat laajentumaan. Keskusrikospoliisi korostaa poliisin olevan sisäisen turvallisuuden ylläpitämisen ja rikostorjunnan yleisviranomainen, jonka tehtäviin kuuluu kaikkien rikosten selvittäminen rikoslajista riippumatta. Koska poliisi tutkii rikoslajineutraalisti kaikkia rikoksia, tulisi poliisilla rikostorjunnan yleisviranomaisena olla käytössään muita viranomaisia laajemmat toimivaltuudet muun muassa salaisten pakko- ja tiedonhankintakeinojen käyttöön. Keskusrikospoliisi on aiemmin tuonut esille, että peitetoiminnan laajentamista koskeva päätös tulisi saattaa keinosta alun perin päättäneen ratkaistavaksi. Nyt esityksen perusteluja ja säännöksen sanamuotoa on muutettu siten, että se vastaa laajentamisesta päättämisen osalta asiallisesti poliisilain säännöstä, mitä Keskusrikospoliisi pitää tarkoituksenmukaisena.

Robin Lardot, Keskusrikospoliisin päällikkö, poliisineuvos

Roosa Viljanen, ylitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 12.05.2025 klo 11:27. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Hallintovaliokunta

Keskusrikospoliisi
poliisi.fi